

3η Ενότητα: Είμαστε όλοι ίδιοι. Είμαστε όλοι διαφορετικοί

Ερωτηματικές προτάσεις- Ευθύς Πλάγιος λόγος- Σχήματα λόγου

Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου

Κείμενο 1[Εμείς και οι άλλοι] σελ. 28

1. Τα στατιστικά δεδομένα που παρουσιάζονται στο κείμενο 1 προήλθαν από την επεξεργασία ενός ερωτηματολογίου, στο οποίο απάντησαν χιλιάδες πολίτες από πολλές χώρες του κόσμου. Ποιες νομίζετε ότι ήταν οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου αυτού; • Διατυπώστε τις ερωτήσεις αυτές γραπτά. • Είναι ανοιχτού ή κλειστού τύπου;

Ερωτηματολόγιο

• Πιστεύετε ότι η κουλτούρα μας είναι ανώτερη από την κουλτούρα των άλλων λαών;

ΝΑΙ ΟΧΙ

• Νομίζετε ότι η κουλτούρα μας πρέπει να προστατευτεί από ξένες επιρροές;

ΝΑΙ ΟΧΙ

• Θεωρείτε ότι περιοχές που ανήκουν αυτή τη στιγμή σε άλλες χώρες θα έπρεπε να μας ανήκουν;

ΝΑΙ ΟΧΙ

• Τι επιρροή πιστεύετε ότι έχουν οι μειονότητες στον τρόπο ζωής μας;

ΚΑΛΗ ΚΑΚΗ ΔΕ ΓΝΩΡΙΖΩ/ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ

• Ο τρόπος ζωής μας πιστεύετε ότι πρέπει να προστατευτεί από ξένες επιρροές;

ΝΑΙ ΟΧΙ

• Όλες οι ερωτήσεις που διατυπώνονται είναι κλειστού τύπου, γιατί αυτού του είδους οι ερωτήσεις διευκολύνουν την εξαγωγή συμπερασμάτων όταν πρόκειται για έρευνες με τόσο μεγάλο πλήθος ανθρώπων ως δείγμα.

2. Στο κείμενο 1 υπάρχουν εικόνες, πίνακες και διαγράμματα. Πιστεύετε ότι αυτό κάνει το κείμενο πιο αποτελεσματικό; • Για ποιους λόγους; • Τι θα έχανε, αν περιείχε μόνο λόγο, για να μεταδώσει το μήνυμά του;

Το κείμενο 1 είναι πολυτροπικό, καθώς συνδυάζει λόγο, εικόνα και διαγράμματα. Αυτή η μορφή το καθιστά πιο αποτελεσματικό ως προς το σκοπό του, γιατί αποδίδονται καλύτερα τα αποτελέσματα της έρευνας. Ο αναγνώστης έχει τη δυνατότητα να διαβάσει τα πορίσματα της έρευνας με λεπτομέρειες και ακριβή ποσοστά, χωρίς ταυτόχρονα να του φαίνεται κουραστικό.

• Σε αντίθετη περίπτωση, δηλαδή αν είχε μόνο λόγο, το κείμενο δε θα ήταν τόσο παραστατικό, θα γινόταν κουραστικό και ο αναγνώστης ενδέχεται να χρειαζόταν περισσότερες από μία αναγνώσεις για να έχει σαφή και πλήρη εικόνα των αποτελεσμάτων της έρευνας.

3. Στο κείμενο 1 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα μιας δημοσκόπησης που, ανάμεσα στα άλλα, διερεύνησε τα αισθήματα των πολιτών διάφορων χωρών για τη χώρα τους και τη στάση τους απέναντι στους άλλους. Αποφασίζετε να αναδημοσιεύσετε αυτούς τους πίνακες στο περιοδικό του σχολείου σας. Γράψτε το συνοδευτικό κείμενο που θα σχολιάζει τα ευρήματα αυτά.

• Στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, καταγράφεται μια ισχυρότατη τάση προστασίας του «εθνικών χαρακτηριστικών» στον τρόπο ζωής κάθε χώρας, εναντίον των ξένων επιρροών (πίνακας 4).

• Η τάση αυτή εμφανίζεται πιο έντονη στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, αλλά και στις ΗΠΑ, την Ιταλία και την Ανατολική Ευρώπη, ενώ πιο «ανοιχτοί» σε ξένες επιρροές εμφανίζονται οι Γερμανοί, οι Γάλλοι και οι Βρετανοί.

• Ισχυρότατο εθνικιστικό συναίσθημα υπάρχει σε χώρες όπως η Ινδία, η Τουρκία, το Μπαγκλαντές, η Ν. Αφρική και το Πακιστάν. Το 40% των Τούρκων, μάλιστα, απαντά ότι «μας ανήκουν τμήματα άλλων χωρών» (πίνακας 2).

• Αξιοσημείωτο, πάντως, είναι ότι στις ΗΠΑ και τη Βρετανία η πλειοψηφία εμφανίζεται θετική απέναντι στις εθνικές και φυλετικές μειονότητες. Αντίθετα, στη Γαλλία, τη Γερμανία και την Ιταλία υπάρχει πολύ αρνητικό κλίμα απέναντι στους Βορειοαφρικανούς, στους Τούρκους και στους Αλβανούς, αντιστοίχως (πίνακας 3).

www.enet.gr

Κείμενο 2 [Όταν είσαι ξένος] σελ. 29**1. Το κείμενο 2 αναφέρεται στη ζωή ενός λαθρομετανάστη. Ποιες δυσκολίες συνάντησε και πώς προσπάθησε να τις αντιμετωπίσει;**

Τα προβλήματα που συνάντησε ένας λαθρομετανάστης στη χώρα μας και περιγράφονται στο κείμενο είναι ενδεικτικά του ρατσισμού με τον οποίο αντιμετωπίζονται πολλές φορές οι ξένοι στη χώρα μας.

Ο εργοδότης του δεν του έδινε όσα λεφτά δικαιούνταν, αλλά μόνο όσα χρειαζόταν για να αντιμετωπίσει τις ανάγκες του για επιβίωση (*ίσα να πορεύομαι*). Όταν μάλιστα του ζήτησε και τα υπόλοιπα για να τα στείλει στη μητέρα του εκείνος αρνήθηκε (*μην 'κούγεσαι. Θα τα 'παιρνες και μέσα*;). Η πρώτη του σκέψη ήταν να τον εκδικηθεί, αλλά ύστερα το μετάνιωσε (*μου 'ρθε να δώκω... τα τζάμια*).

Μια σημαντική ακόμα δυσκολία ήταν να μπορέσει να ξεφύγει από το μπλόκο των αστυνομικών, όταν εκείνοι έκαναν έλεγχο στο λεωφορείο με σκοπό να συλλάβουν τους λαθρομετανάστες και να τους απελάσουν. Όταν όμως κάποια στιγμή δημιουργήθηκε αναστάτωση, μπήκε σε ένα καφενείο και κρύφτηκε εκεί για αρκετή ώρα (*Με κατέβασαν και μένανε / έγινε ανακατωσιά, χώθηκε σε ένα καφενείο*). Εκτός από όλα αυτά, όταν ήρθε στην Αθήνα έμεινε χωρίς λεφτά και στην προσπάθειά του να βρει δουλειά, ήρθε αντιμέτωπος με την αδιαφορία κάποιων από τους συμπατριώτες του, στην οποία αντέδρασε και ο ίδιος με αυτόν τον τρόπο (*δεν του 'κρινα κι εγώ*).

Τέλος, ερχόταν αντιμέτωπος με την εχθρότητα και την καχυποψία των ντόπιων, οι οποίοι έβλεπαν το συγκεκριμένο άνθρωπο, αλλά και όλους τους μετανάστες, ως εκείνους που τους κλέβουν τις δουλειές μέσα από τα χέρια (*Μας παίρνετε τη χαισιά μέσα απ' το στόμα. Ανάθεμα την κατάρρα που σας έφερε*). Παρόλα αυτά όμως, ο ίδιος παραδέχεται ότι «*Δίκιο είχαν κι αυτοί, δίκιο κι εμείς*».

2. Πώς κατανοείτε εσείς αυτό το απόσπασμα; • Ποια είναι η δική σας γνώμη για το θέμα;

Το απόσπασμα περιγράφει τις δυσκολίες που συνάντησε στη ζωή του ένας μετανάστης εξαιτίας κυρίως του ρατσισμού και των προκαταλήψεων. Οι καταστάσεις αυτές είναι δυστυχώς αληθινές, καθώς πολλοί μετανάστες υφίστανται αδικίες και ταλαιπωρίες. Πιο συγκεκριμένα, πολλές φορές πέφτουν θύματα εκμετάλλευσης από τους εργοδότες τους, δουλεύουν ανασφάλιστοι, κάτω από άθλιες συνθήκες και με εξαντλητικό ωράριο. Το κοινωνικό περιβάλλον τους απομονώνει, τους κατηγορεί για τη βία και την εγκληματικότητα -ξεχνώντας βέβαια ότι μπορεί μεν η παραβατικότητα να υφίσταται, αλλά οφείλεται τόσο στους μετανάστες όσο και στους ντόπιους- και δεν είναι λίγες οι φορές που ο ρατσισμός και η περιθωριοποίηση έχουν αντίκτυπο και στα παιδιά των μεταναστών που αντιμετωπίζονται με τον ίδια ακριβώς στερεότυπα. Γενικότερα, είναι αποδεκτό από τους περισσότερους ότι οι μετανάστες αντιμετωπίζονται ως πολίτες τρίτης κατηγορίας χωρίς να χαιρούν του σεβασμού που ταιριάζει σε κάθε άνθρωπο.

3. Εντοπίστε τις ευθείες ερωτήσεις που υπάρχουν στο κείμενο. • Σε ποιο είδος ερωτήσεων ανήκουν;Ερωτήσεις που υπάρχουν στο κείμενο:

- Θα τα 'παιρνες και μέσα;
- Ποιο κλαρί το κάνει;
- Και οι δύο ερωτήσεις είναι ρητορικές. Είναι ερωτήσεις με τις οποίες δε ζητάμε πληροφορίες, αλλά διατυπώνουμε με έμφαση μία κρίση. Οι συγκεκριμένες ερωτήσεις εκφράζουν έντονη βεβαίωση.

4. Προσπαθήστε να αντικαταστήσετε γραπτώς τις μεταφορικές εκφράσεις του κειμένου με κυριολεκτικές.

- Πότε η ανάγνωση του είναι πιο ευχάριστη και για ποιους λόγους;

Μεταφορικές εκφράσεις	Κυριολεκτικές εκφράσεις
<ul style="list-style-type: none"> • Έπιακα δουλειά • Μου 'δινε ίσα να πορεύω • Πέντε μήνες διάβηκαν • Μου λαγάρισε • Πήγα να κρίνω • Με πήρε από μπροστά • μην 'κούγεσαι • Μου κρύωσε αγάλια η καρδιά • να πιάκω μπουαμπέτι • τάχα ότι είχαμν να κάνομε • δε με χαμπάρισε • που πελεκιόταν • έγινε ανακατωσιά • χώθηκα • Μου 'πιακε η πλάκα το ποδάρι • Ήμασταν άβγαλτοι από τα σπίτια • Μαζεύονταν μελίσσι • πελεκιόνταν • Πιαστήκαμαν • ρίχτηκε • πέσαμαν • γινήκαμε δεμάτι • μας παίρετε τη χαψιά 	<ul style="list-style-type: none"> • άρχισα να δουλεύω • μου έδινε όσα λεφτά χρειαζόμουν για τις βασικές ανάγκες μου • πέρασαν • Μου υπολόγισε • Να διαμαρτυρηθώ • Άρχισε να με μαλώνει • μη μιλάς, μη διαμαρτύρεσαι • απογοητεύτηκα • να συνομιλήσω • τάχα ότι γνωριζόμασταν • δε με κατάλαβε • που φώναζε, που επέμενε • υπήρξε σύγχυση • μπήκα • έμεινα αναγκαστικά • δεν είχαμε κοινωνικές σχέσεις • συγκεντρώνονταν όλοι μαζί • διαπληκτίζονταν, μάλωναν • μαλώσαμε • επιτέθηκε • επιτεθήκαμε • Πού να απευθυνθείς; • μας παίρνετε το μεροκάματο

Κείμενο 3 [Οι δέκα ερωτήσεις] σελ.30

Το επόμενο κείμενο να το κατασκευάσετε μόνοι σας. Υποθέστε ότι σας δίνεται η ευκαιρία να πάρετε συνέντευξη από ένα πρόσωπο που θαυμάζετε, επειδή αγωνίζεται για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Γράψτε τις ερωτήσεις που θα κάνετε, ώστε να πάρετε ενδιαφέρουσες πληροφορίες τόσο για τη ζωή, τα κίνητρα και τη δράση του προσώπου αυτού, όσο και για τις απόψεις του πάνω σε δυο τρία φλέγοντα ζητήματα που απασχολούν την ελληνική κοινωνία ή την οικουμένη γενικά. (Ο αριθμός των ερωτήσεων να μην ξεπερνά τις δέκα.)

ερώτηση 1: .....

..

.....

..

ερώτηση 2: .....

..

.....

..

ερώτηση 3: .....

..

.....

..

ερώτηση 4: .....

..

.....

..

ερώτηση 5: .....

..

.....

..

ερώτηση 6: .....

..

.....

..

ερώτηση 7: .....

..

.....

..

ερώτηση 8: .....

..

.....

..

ερώτηση 9: .....

ερώτηση 10: .....

..

.....

Γ. ΤΣΑΡΜΠΟΠΟΥΛΟΣ «Η Ρουάντα με φοβίζει πάλι»

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ στη ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΠΑΝΤΖΟΥ

Με την ταινία «Hotel Rwanda» να κάνει το γύρο του κόσμου σπάζοντας τα ταμεία, η μεγαλύτερη γενοκτονία του 20ού αιώνα μετά το Ολοκαύτωμα προβάλλεται σε όλη της τη φρίκη στις παγκόσμιες οθόνες. Στις φυλακές της Ρουάντας βρίσκονται 100.000 κρατούμενοι, ενώ για συμμετοχή στη γενοκτονία κατηγορούνται 761.000. Με τους σημερινούς ρυθμούς η απονομή της δικαιοσύνης θα πάρει 100 χρόνια. Ήταν 6 Απρίλη του 1994 όταν με αφορμή την πτώση του αεροπλάνου που μετέφερε τους προέδρους του Μπουρούντι και της Ρουάντας, ξεκίνησε η απίστευτη σφαγή των Τούτσι από τους Χούτου στη Ρουάντα: μέσα σε εκατό μέρες περισσότεροι από 800.000 άνθρωποι σφαγιάστηκαν κάτω από το αδιάφορο βλέμμα της διεθνούς κοινότητας.

- Έντεκα χρόνια μετά, η διαμάχη των φυλών Τούτσι και Χούτου πιθανόν να οδηγείται σε κάποια εκτόνωση, καθώς την περασμένη εβδομάδα το αντάρτικο κίνημα των Χούτου, το FDLR, καταδίκασε πρώτη φορά τη γενοκτονία και ανακοίνωσε πως εγκαταλείπει τον ένοπλο αγώνα. Αλλά η συμφιλίωση αργεί ακόμη:

- Το Διεθνές Δικαστήριο της Αρούσα (Τανζανία) υπό το βάρος της γραφειοκρατικής αγκύλωσής του έχει ξοδέψει μισό δισεκατομμύριο δολάρια για να δικάσει μόνο 23 κατηγορούμενους μέσα στα δέκα χρόνια λειτουργίας του

- Στο Κέντρο Κράτησης του ΟΗΕ βρίσκονται μόλις 57 από τους ενορχηστρωτές της μεγάλης σφαγής, ενώ οι φυλακές της Ρουάντας ασφυκτιούν με 100.000 κρατούμενους.

- Ήδη 100 «γκακάκας» (παραδοσιακά λαϊκά δικαστήρια) άρχισαν τον περασμένο μήνα να απονέμουν δικαιοσύνη. Αν αυτή η διαδικασία κριθεί απαραίτητη για την κάθαρση και τη συμφιλίωση, τότε οι προοπτικές είναι δυσοίωνες, καθώς οι αρχές εκτιμούν ότι θα απαιτηθούν 100 χρόνια για να δικαστούν και οι 761.000 που κατηγορούνται για συμμετοχή στη γενοκτονία! Το πρόβλημα της απονομής δικαιοσύνης αποτέλεσε ένα από τα βασικά αντικείμενα της πρώτης αποστολής της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στη Ρουάντα, το Μάρτιο του 1995. Ένας από τους αξιωματούχους του διεθνούς οργανισμού, ο Γιώργος Τσαρμπόπουλος, με θητεία επίσης στην Αγκόλα, το Ανατολικό Τιμόρ και την Κολομβία, όπου τα τελευταία τρία χρόνια είναι περιφερειακός συντονιστής του Γραφείου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ στο Μεντεγίν, μιλά γι' αυτή τη διετή αποστολή στην αποδεκατισμένη Ρουάντα, που τον έχει σφραγίσει.

– Μέσα μου έχει χαραχτεί η φρίκη... Η πρώτη επέτειος της γενοκτονίας, όταν ξέθαβαν τα πτώματα από τους ομαδικούς τάφους, κομμάτια, ανθρώπινα μέλη σε πλαστικές σακούλες, εκατοντάδες λείψανα σε αποσύνθεση ακόμα σωριασμένα στις

εκκλησίες και σε σχολεία... Οι ανήλικοι κρατούμενοι που σε κοίταζαν σκοτεινά και συμπεριφέρονταν σαν ενήλικες. Και δυο πράγματα συγκλονιστικά: τα βλέμματα όσων επέζησαν, που κουβαλούσαν μέσα τους τον πόνο και το βάρος της απεριγράπτης βαρβαρότητας αλλά και το κενό του «Δεν περιμένω τίποτα από το μέλλον», και η βουβαμάρα των παιδιών που είδαν την οικογένειά τους να σφαγιάζεται, παιδιά που μιλούσαν τόσο χαμηλόφωνα που σχεδόν δεν ακούγονταν, είχαν γίνει ένα με τη σιωπή... και σου έσφιγγαν το χέρι και δεν το άφηναν.

• Κάτω από αυτές τις συνθήκες, τι μπορούσε να προσφέρει αυτή η αποστολή;

– Στην αρχή το μόνο που μπορούσες να κάνεις ήταν να αδειάσεις από γνώσεις και συνταγές και να ακούς μήπως και καταφέρεις και συλλάβεις το ένα χιλιοστό της φρίκης. Άκουγα αποσβολωμένος τις μαρτυρίες και τις κατέγραφα, σημειώνοντας συγχρόνως στο χάρτη τους τόπους όπου υπήρχαν άγνωστοι μέχρι τότε ομαδικοί τάφοι.... Μια συμβολή στην ιστορική μνήμη, που ελπίζω να χρησίμευσε και στο Διεθνές Δικαστήριο της Αρούσα αλλά και στις δίκες που συνεχίζονται στη Ρουάντα.

• Πόσο εύκολο ήταν τότε να οδηγηθούν οι πρώτοι ένοχοι στο εδώλιο;

– Έπρεπε πρώτα να ξαναστηθεί το δικαστικό σύστημα, γιατί μετά τη γενοκτονία δεν υπήρχαν σχεδόν δικαστές και δικηγόροι. Αλλά τα θύματα απαιτούσαν να συλληφθούν άμεσα οι ένοχοι, να ξεκινήσουν οι δίκες, να πληρώσουν. Δεν τους ενδιέφεραν νομικές διαδικασίες, εγγυήσεις, πόσο μάλλον τα δικαιώματα των κρατουμένων. Όλοι είναι ένοχοι, έλεγαν, πιάστε τους και μετά βλέπουμε αν και ποιοι θα αφεθούν ελεύθεροι.

• Φαντάζομαι ότι ούτως ή άλλως θα υπήρχε έντονη αντίθεση στην παρουσία σας.

– Το 1997, λίγο πριν φύγω από τη χώρα, σκότωσαν και αποκεφάλισαν πέντε συναδέλφους. Οι επιζήσαντες ήταν δύσπιστοι σε καθετί, πόσο μάλλον σε ξένους που έρχονταν να τους βοηθήσουν εκ των υστέρων, όταν τις 100 μέρες της σφαγής τούς άφησαν στη μοίρα τους. Και φυσικά αρκετοί - Τούτσι, Χούτου, στρατιωτικοί, κυβερνητικοί παράγοντες- μας μισούσαν ανάλογα με το σε ποια πλευρά μάς κατέτασσαν: γιατί για τους Ρουαντέζους δεν μπορούσες να είσαι ουδέτερος.

• Κάτω από αυτές τις συνθήκες, τι μπορούσε να προσφέρει αυτή η αποστολή;

– Στην αρχή το μόνο που μπορούσες να κάνεις ήταν να αδειάσεις από γνώσεις και συνταγές και να ακούς μήπως και καταφέρεις και συλλάβεις το ένα χιλιοστό της φρίκης. Άκουγα αποσβολωμένος τις μαρτυρίες και τις κατέγραφα, σημειώνοντας συγχρόνως στο χάρτη τους τόπους όπου υπήρχαν άγνωστοι μέχρι τότε ομαδικοί τάφοι.... Μια συμβολή στην ιστορική μνήμη, που ελπίζω να χρησίμευσε και στο Διεθνές Δικαστήριο της Αρούσα αλλά και στις δίκες που συνεχίζονται στη Ρουάντα.

• Μέσα σ' αυτό το κλίμα βίας πώς διεξάγονταν οι δίκες;

– Οι πρώτες δίκες στη χώρα ξεκίνησαν την άνοιξη του 1997. Ήταν συγκλονιστικό να έχεις τους δύο επιζήσαντες ενός ολόκληρου χωριού απέναντι στους φερόμενους ως δολοφόνους. Οι αίθουσες των δικαστηρίων πλημμυρισμένες από κόσμο, που μέσα σε νεκρική σιγή ξανάκουγε την ίδια ιστορία από τα στόματα θυμάτων και θυτών. Αυτές οι δίκες στο εσωτερικό της χώρας έχουν τεράστια σημασία: ξαναζωντανεύοντας το παρελθόν της φρίκης λειτουργούν σαν επίσημη επιβεβαίωση της ιστορικής αλήθειας, ήταν ένα βάλαμο για αυτούς που επέζησαν.

- Μπορεί οι συνεχιζόμενες δίκες να λειτουργήσουν και σαν εγγύηση συμφιλίωσης;
  - Ο κίνδυνος μιας νέας σύρραξης είναι πάντα παρών. Χρειάζεται τεράστια προσπάθεια από τις πολιτικές ηγεσίες των Τούτσι και των Χούτου για να ξεπεράσει η χώρα το μίσος δεκαετιών. Για την κάθαρση και τη συμφιλίωση απαιτούνται αυτοκριτική, αναγνώριση ευθυνών...Αλλά πώς να αλλάξεις τόσο βαθιά ριζωμένες αντιλήψεις; Πώς όταν, για παράδειγμα, γενιές Χούτου διαπαιδαγωγήθηκαν με την πεποίθηση ότι το να σκοτώνουν έναν Τούτσι δεν είναι έγκλημα, αφού «είναι σκουλήκια που έσπειραν οι Βέλγοι»; Σε αυτές τις συνθήκες δεν είναι δύσκολο να επικρατήσουν και πάλι ακραίες απόψεις.
- Ο Γιώργος Τσαρμπόπουλος είναι εκπρόσωπος της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ στη Ρουάντα.

πηγή: www.enet.gr

Κείμενο 4 [Ξεχνιέται ο Αδόλφος Χίτλερ;] σελ. 31

1. Ο ποιητής μιλάει για κάποια όντα. Ποιες άλλες λέξεις θα μπορούσε να είχε χρησιμοποιήσει στη θέση της λέξης όντα και γιατί νομίζετε ότι διάλεξε τη συγκεκριμένη λέξη και όχι οποιαδήποτε άλλη;

Ο ποιητής θα μπορούσε να έχει χρησιμοποιήσει τις λέξεις αυτούς τους ανθρώπους, αυτούς τους ασυνείδητους. Χρησιμοποιώντας τη συγκεκριμένη τη λέξη όμως, καταφέρνει να αποστασιοποιηθεί από τους ανθρώπους με των οποίων την ιδεολογία και τη νοοτροπία δε συμφωνεί. Επιπλέον, στη συγκεκριμένη περίπτωση ο χαρακτηρισμός τα όντα ενέχει ειρωνεία, με την οποία απαξιώνει αυτούς τους ανθρώπους που κάνουν φυλετικές και θρησκευτικές διακρίσεις.

2. Γιατί το ποίημα έχει τον τίτλο «Ξεχνιέται ο Αδόλφος Χίτλερ;»; • Τι είδους ερώτηση είναι αυτή; • Ποιο είναι το νόημά της;

- Το ποίημα έχει αυτόν τον τίτλο γιατί στο πρόσωπο του Αδόλφου Χίτλερ συμπυκνώνεται όλο το περιεχόμενο της έννοιας ρατσισμός. Πιστεύοντας στην ανωτερότητα της δικής του φυλής και στην κατωτερότητα των Εβραίων δε δίστασε να φερθεί απάνθρωπα ξεχνώντας το σεβασμό σε οποιαδήποτε ανθρωπιστική αξία.
- Η ερώτηση «Ξεχνιέται ο Αδόλφος Χίτλερ;» είναι ρητορική. Ο αναγνώστης καταλαβαίνει ότι κανείς δεν είναι δυνατόν να ξεχάσει το Χίτλερ ύστερα από τα ειδικά εγκλήματα που διέπραξε κατά της ανθρωπότητας Το βαθύτερο νόημα της

ερώτησης είναι ότι, ακόμα και αν η ανθρωπότητα ήθελε να τον ξεχάσει, δε θα μπορούσε γιατί πάντοτε υπάρχουν ρατσιστές που είναι γιομάτοι μίσος και δεν μπορούν να δουν ότι το εφήμερο της ζωής είναι το κοινό στοιχείο όλων των ανθρώπων.

3. Το ποίημα αναφέρεται μόνο στον Χίτλερ ή έχει ευρύτερο στόχο;

Το ποίημα δεν αναφέρεται μόνο στον Αδόλφο Χίτλερ, αλλά σε όλους όσους έχουν ρατσιστική συμπεριφορά. Με τον τρόπο αυτό καυτηριάζει την ξενοφοβία, το ρατσισμό, την περιθωριοποίηση και τα στερεότυπα που δυναστεύουν τις ζωές των ανθρώπων και, όχι μόνο εκφράζονται από τους πολίτες, αλλά κάποιες φορές χαρακτηρίζουν και τις πολιτικές ηγεσίες.

Κείμενο 5 [Προκαταλήψεις] σελ.31

1. Αφηγηθείτε την ιστορία, χρησιμοποιώντας τον πλάγιο λόγο, για να αποδώσετε τα λόγια και τις σκέψεις των προσώπων.

Μια ηλικιωμένη κυρία διαθέτει ένα δωμάτιο προς ενοικίαση. Μία μέρα εμφανίζεται ως υποψήφιος ενοικιαστής ένας μαύρος. Εκείνη μόλις τον βλέπει ξαφνιάζεται δυσάρεστα, αιφνιδιάζεται και του λέει πως το σπίτι ενοικιάστηκε. Μόλις κλείνει την εξώπορτα, μονολογεί προσπαθώντας να δικαιολογηθεί στον εαυτό της ότι δεν έχει τίποτα με τους μαύρους. Ικανή απόδειξη για αυτό θεωρεί το ότι της αρέσει ο Έντι Μέρφι. Παρ' όλα αυτά όμως επιμένει ότι στο σπίτι της δε θέλει να τους βάλει. Στη συνέχεια, ζητά την επιδοκιμασία της γάτας της, η οποία της «αποκρίνεται» με ένα νιαούρισμα. Έπειτα, και χωρίς τύψεις για τη συμπεριφορά της, ανοίγει την πόρτα σε έναν άλλο υποψήφιο ενοικιαστή. Ένας άντρας την καλημερίζει, της εξηγεί ότι είδε το ενοικιαστήριο, ότι ενδιαφέρεται για το δωμάτιο και στη συνέχεια της συστήνει τον πατέρα του και την αδερφή του, τη Φατίμα. Η ιδιοκτήτρια στηριζόμενη στην εμφάνιση των ανθρώπων και στο όνομα της κοπέλας συμπεραίνει έντρομη ότι πρόκειται για Άραβες. Χωρίς να χάσει χρόνο λέει και πάλι ψέματα, ότι δήθεν το σπίτι ενοικιάστηκε, και κλείνοντας την πόρτα νιώθει ανακουφισμένη που τους έδιωξε. Λίγο αργότερα βρίσκει επιτέλους έναν ενοικιαστή που της φαίνεται ιδανικός. Αφού υπογράφουν το συμφωνητικό, δοξάζει το Θεό που της έστειλε έναν ομοεθνή της για ενοικιαστή. Εξηγεί μάλιστα ότι δεν είναι ρατσίστρια, αλλά ότι στην ηλικία της θα προτιμούσε να μην συγκατοικεί με ξένους. Φεύγοντας ο νεαρός τη ρωτάει αν μπορούν οι φίλοι του να τον επισκέπτονται. Εκείνη με ανεπιτήδευτη φυσικότητα τού απαντά θετικά. Ξαφνιάζεται όμως όταν τον βλέπει παρέα με το μαύρο και τον Άραβα που η ίδια είχε διώξει νωρίτερα.

2. Προσπαθήστε να αφηγηθείτε μια άλλη ιστορία, πραγματική ή φανταστική, που να αναφέρεται στις προκαταλήψεις. Χρησιμοποιήστε πλάγιο λόγο.

Είναι από τις πιο καταπιεσμένες ευρωπαϊκές μειονότητες. Και επιπλέον εκείνη που γνώρισε τα περισσότερα κρούσματα ρατσιστικών διακρίσεων και βίας από τότε που η Ευρωπαϊκή Ένωση διευρύνθηκε προς Ανατολάς. Οι Ρομ ή Ρομά, οι γνωστοί Αθίγγανοι, όπως αποκάλεσαν την ινδικής καταγωγής φυλή οι μοναχοί του Αγίου Όρους, όταν κατά τον 11ο αιώνα τους πρωτοσυνάντησαν, είναι πρώτοι στον κατάλογο των εθνικών κοινοτήτων που υφίστανται εκδηλώσεις ξеноφοβίας από τους συμπολίτες τους και διακρίσεις από τις κυβερνήσεις των χωρών όπου κατοικούν. Το επιβεβαιώνει η ετήσια έκθεση του Ευρωπαϊκού Κέντρου κατά του Ρατσισμού και της Ξενοφοβίας, που παρουσιάστηκε στο 1ο συνέδριο του Ευρωπαϊκού Φόρουμ των Ρομ και των Νομαδικών Πληθυσμών, που πραγματοποιήθηκε στο Στρασβούργο την περασμένη εβδομάδα με τη συμμετοχή πέντε διεθνών οργανώσεων Ρομ και εκπροσώπων των κοινοτήτων 42 ευρωπαϊκών χωρών.[...] Σύμφωνα με την έκθεση, στη συντριπτική τους πλειοψηφία ζουν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας, έχουν προσδόκιμο ζωής κατά 15 χρόνια μικρότερο από το μέσο όρο των υπόλοιπων κατοίκων των χωρών τους και τα μεγαλύτερα ποσοστά παιδικής θνησιμότητας στην Ευρώπη. Οι αρχές των χωρών τους τους εξοστρακίζουν συνήθως σε γκέτο στις περιφέρειες των μεγάλων πόλεων, όπου συχνά δεν έχουν νερό ή ηλεκτρισμό, όπως κατήγγειλε στο συνέδριο ο Μάικλ Γκε, επικεφαλής του Τμήματος Ρομ και Νομαδικών Πληθυσμών Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, ενώ ακόμη και σε χώρες όπως η Γαλλία, η Ελβετία και η Ολλανδία συχνά η πολιτεία επιχειρεί να τους αποτρέψει ακόμη και να εγκαταστήσουν τα τροχόσπιτά τους στους ειδικά διαμορφωμένους χώρους κάμπινγκ. Ο ρατσιστικός διαχωρισμός στην εκπαίδευση αποτελεί καίριο πρόβλημα, ιδιαίτερα έντονο σε χώρες όπως την Τσεχία, τη Σλοβακία, τη Σλοβενία, την Ουγγαρία ή τη Βουλγαρία, όπου τα παιδιά των Ρομ με διάφορες προφάσεις αποκλείονται από τα κανονικά σχολεία και στοιβάζονται σε τάξεις ειδικών σχολείων με το στίγμα των «ανεπίδεκτων μαθήσεως», καταδικασμένα σε μια παιδεία δεύτερης διαλογής. Η πρόσβασή τους στις υπηρεσίες υγείας είναι ελλιπής, ενώ συχνά η περίθαλψή τους γίνεται αδύνατη λόγω της γραφειοκρατίας και της πληθώρας πιστοποιητικών που τους ζητούν. Επιπλέον, ακραίες ρατσιστικές πρακτικές έχουν απομακρύνει τους Ρομ από το υγειονομικό σύστημα.[...]

ΝΤΙ ΝΤΙ ΜΠΡΙΤΖΓΟΥΟΤΕΡ, «Ξέρω τι σημαίνει ρατσισμός»

Λέει ότι είναι θύμα ρατσισμού. Γεννήθηκε με σκουρόχρωμο δέρμα και συνάντησε πολλές δυσκολίες στη μουσική βιομηχανία. Πιστεύει ότι με το ταλέντο που έχει, αν είχε γεννηθεί λευκή, θα είχε τελείως διαφορετική πορεία. Τονίζει ότι ακόμα και η εταιρεία της δεν τη στήριξε -ξέρει ότι απέσυραν δίσκους της από τα δισκοπωλεία, όταν προσπαθούσαν να προωθήσουν την Νταϊάνα Κρολ. Θυμάται ότι, όταν έβγαλε τον προηγούμενο δίσκο της, ο μάνατζερ της Νταϊάνα Κρολ προσπαθούσε να εμποδίσει τις συνεντεύξεις για την προώθηση του δίσκου της. Οπότε, δηλώνει ότι ναι, ξέρει τι σημαίνει ρατσισμός και προκατάληψη»

www.enet.gr

(απόσπασμα από συνέντευξη, διασκευή)

Κείμενο 6 [Ο ρατσισμός των γηπέδων] σελ. 32

1. Τι είδους ερωτήσεις χρησιμοποιούνται στο κείμενο; • Για ποιο λόγο;

Οι ερωτήσεις που χρησιμοποιούνται στο κείμενο είναι οι εξής:

- Θα γίνουμε κάποτε μια σύγχρονη πολιτεία;
(= δε θα γίνουμε ποτέ μια σύγχρονη πολιτεία).
- Είναι εικόνα πολιτισμένου κράτους αυτή η κτηνώδης βία, αυτός ο ρατσισμός στα γήπεδα;
(= Δεν είναι εικόνα πολιτισμένου κράτους αυτή η κτηνώδης βία, αυτός ο ρατσισμός στα γήπεδα).
- Μα δεν είναι μια μορφή ρατσισμού αυτός ο φανατικός αγελισμός πράσινων, κόκκινων, κίτρινων και πάει λέγοντας;
(= Είναι μια μορφή ρατσισμού αυτός ο φανατικός αγελισμός πράσινων, κόκκινων, κίτρινων και πάει λέγοντας).
- Είναι όλες ρητορικές ερωτήσεις και διατυπώνουν με έμφαση βέβαιες κρίσεις σχετικές με τη βία στα γήπεδα.

2. Μπορείτε να εντοπίσετε τις μεταφορές στο κείμενο αυτό; • Ποιο σκοπό εξυπηρετούν;

Οι μεταφορές στο κείμενο είναι οι παρακάτω:

- διαρρηγνύουμε τα ιμάτιά μας
- φανατικός αγελισμός
- θεωρητικό υπόβαθρο
- σοφούς κανόνες
- κατήντησε αρένα θηριομαχιών

• Όλες αυτές οι μεταφορές κάνουν το κείμενο πιο παραστατικό και δίνουν στο συγγραφέα τη δυνατότητα να μεταφέρει πληρέστερα στους αναγνώστες την άποψή του για τα τραγικά γεγονότα στο χώρο του ποδοσφαίρου. Επιπλέον, αυτές οι μεταφορές τον βοηθούν να δώσει ειρωνικό ύφος στο κείμενο και να καυτηριάσει τα κακώς κείμενα του ποδοσφαίρου.

3. Δικαιολογήστε τον τίτλο του αποσπάσματος.

Ο τίτλος του κειμένου αποδίδει με επιτυχία την άποψη του συγγραφέα για την κατάσταση που επικρατεί στα γήπεδα. Όπως ακριβώς οι ρατσιστές επιτίθενται σε άλλες ομάδες ανθρώπων είτε με σωματική είτε με λεκτική ή ψυχολογική βία επειδή τις θεωρούν κατώτερες, έτσι και οι οπαδοί των διαφόρων ομάδων υποτιμούν και υποβιβάζουν με διάφορους τρόπους όλους τους υπόλοιπους.

4. Με ποια στοιχεία υποστηρίζει ο συγγραφέας την άποψη ότι στα γήπεδα αναπτύσσεται μια μορφή ρατσισμού; • Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με την άποψή του; • Αναπτύξτε τα δικά σας επιχειρήματα.

Ο συγγραφέας υποστηρίζει ότι στα γήπεδα αναπτύσσεται μια μορφή ρατσισμού, ο οποίος μάλιστα έχει όλα τα γνωρίσματα του απαρτχάιντ. Όπως δηλαδή στις φυλετικές διακρίσεις, έτσι και στα γήπεδα υπάρχουν σημαίες, σύμβολα, συνθήματα, γλωσσικοί χαρακτηρισμοί αλλά και θεωρητικό υπόβαθρο, σκηνοθετούνται ιστορικά γεγονότα που δικαιολογούν την ανάρμοστη συμπεριφορά τους, νίκες, εχθροί, προδότες και τόσα άλλα που τους κάνουν να φαίνονται μαχητές και υπερασπιστές του δίκαιου απέναντι στους «κακούς» και κατώτερους αντιπάλους.

- Θα μπορούσε να υποστηρίξει κανείς ότι στα γήπεδα αναπτύσσεται όντως μια μορφή ρατσισμού. Ωστόσο, στο παρακάτω άρθρο της εφημερίδας Ελευθεροτυπία είναι εμφανής η προσπάθεια των υπευθύνων για εξομάλυνση των αρνητικών αυτών φαινομένων:

Ποδόσφαιρο κατά ρατσισμού

Καμπάνια εναντίον του ρατσισμού στα γήπεδα ξεκίνησε το τελευταίο διήμερο στο Βερολίνο υπό την αιγίδα της FIFA. Με κύριους ομιλητές τον Μπλάτερ, τον Μπεκενμπάουερ και τον Πελέ. «Στο Μουντιάλ δεν είχαμε κρούσματα, αλλά ο διάβολος που λέγεται ρατσισμός δυστυχώς δεν έχει εκλείψει και πρέπει να παλέψουμε» είπε το αφεντικό της FIFA. Η αλήθεια είναι ότι στις τρεις εβδομάδες που παίζεται μπάλα στα γερμανικά γήπεδα δεν σημειώθηκαν κρούσματα ρατσιστικής συμπεριφοράς. Στις κεντρικές πλατείες των γερμανικών πόλεων, εκεί όπου παίζεται ένα «δεύτερο Μουντιάλ», η συνύπαρξη όλων των φυλών του κόσμου ήταν αρμονική. Ευρωπαίοι, Λατινοαμερικάνοι, Αφρικανοί και Ασιάτες από την Ιαπωνία και την Κορέα, συμμετείχαν μαζί στο δικό τους πάρτι, με τα δικά τους χρώματα, τις σημαίες. Και το μόνο που έκαναν ήταν να χορεύουν, να πίνουν, να διασκεδάζουν, να πειράζουν (σε αποδεκτά πλαίσια) ο ένας τον άλλον, να ανταλλάσσουν αναμνηστικά. Σήμερα το απόγευμα πάντως στο Ολυμπιακό Στάδιο του Βερολίνου και πριν από την έναρξη του αγώνα, οι δύο αρχηγοί της Γερμανίας και της Αργεντινής θα απευθύνουν έκκληση στους φιλάθλους όλου του κόσμου να εναντιώνονται σε κάθε μορφή ρατσισμού. «Μέσα από την καρδιά μας απορρίπτουμε κάθε μορφή ρατσισμού, εντός και εκτός αγωνιστικών χώρων. Με τη δύναμη του ποδοσφαίρου, μπορούμε να απομακρύνουμε από τον αθλητισμό και από όλη την κοινωνία όλους εκείνους που προσβάλλουν συνανθρώπους τους με ρατσιστικό τρόπο». Θα διαβάσουν μεταξύ άλλων ο Μπάλακ και ο Σορίν κείμενο που υπογράφουν όλοι οι ποδοσφαιριστές της Γερμανίας και της Αργεντινής.

www.enet.gr

Κείμενο 7 [Στον πλανήτη του μπεκρή] σελ. 33**1. Τι είδους ερωτήσεις υπάρχουν στο κείμενο 7; • Ποια είναι η λειτουργία τους;**

Τι κάνεις εδώ;	ερώτηση ευθεία, γνήσια, μερικής άγνοιας
Γιατί πίνεις;	ερώτηση ευθεία, γνήσια, μερικής άγνοιας
Να ξεχνάς τι;	ερώτηση ευθεία, γνήσια, μερικής άγνοιας
Γιατί ντρέπεσαι;	ερώτηση ευθεία, γνήσια, μερικής άγνοιας

2. Μετατρέψτε τον ευθύ σε πλάγιο λόγο, κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές.

Ο μικρός πρίγκιπας ρώτησε τον μπεκρή, που τον βρήκε να κάθεται βουβός μπρος σε μια σειρά με άδεια και γεμάτα μπουκάλια, τι κάνει εκεί. Ο μπεκρής με κατσουφιασμένο ύφος απάντησε ότι πίνει. Ο μικρός πρίγκιπας τον ρώτησε γιατί πίνει. Ο μπεκρής απάντησε ότι πίνει για να ξεχνάει. Ο μικρός πρίγκιπας που τον λυπόταν κίολας τον ρώτησε τι θέλει να ξεχνάει. Ο μπεκρής χαμήλωσε το κεφάλι και παραδέχτηκε ότι θέλει να ξεχνάει πως ντρέπεται. Ο μικρός πρίγκιπας που είχε την επιθυμία να τον βοηθήσει τον ρώτησε γιατί ντρέπεται. Ο μπεκρής στο τέλος τού απάντησε ότι ντρέπεται γιατί πίνει και κλείστηκε αδιάφορα στη σιωπή του. Φεύγοντας ο μικρός πρίγκιπας είπε ότι οι μεγάλοι άνθρωποι είναι αναμφισβήτητα πολύ παράξενοι.

Ασκήσεις – Δραστηριότητες σελ. 34

1. Πολλές φορές στον καθημερινό μας λόγο χαρακτηρίζουμε ανθρώπινες συμπεριφορές, χρησιμοποιώντας συνηθισμένες μεταφορικές εκφράσεις. Βρείτε σε ποια συμπεριφορά ή χαρακτήρα θα ταίριαζε καθεμιά από τις παρακάτω φράσεις:

- α. Είναι σαΐνι στα Μαθηματικά.
- β. Μόλις τον είδε, έγινε λαγός.
- γ. Είναι μια αλεπού αυτός...
- δ. Τα 'κανα θάλασσα!
- ε. Είναι αγύριστο κεφάλι.
- στ. Σιγά μην του ξέφευγε. Είναι αετός αυτός!

- α. Είναι σαΐνι στα Μαθηματικά: διακρίνεται για την κλίση του στα Μαθηματικά.
- β. Μόλις τον είδε, έγινε λαγός: μόλις τον είδε, έφυγε τρέχοντας πολύ γρήγορα.
- γ. Είναι μια αλεπού αυτός: είναι πολύ πονηρός.
- δ. Τα 'κανα θάλασσα: απέτυχα παταγωδώς.
- ε. Είναι αγύριστο κεφάλι: είναι ισχυρογνώμων, δεν αλλάζει γνώμη.
- στ. Σιγά μην του ξέφευγε. Είναι αετός αυτός: είναι πολύ έξυπνος.

2. Λύστε το σταυρόλεξο που ακολουθεί. 2

- 1. Αυτός που πιστεύει ότι υπάρχουν ανώτερες και κατώτερες φυλές.
- 2. Κίνημα που διεκδικεί την ισότητα ανάμεσα στους άντρες και τις γυναίκες.
- 3. Χρειάζεται στη διαφορετικότητα να δείχνουμε...
- 4. Τα τελευταία χρόνια η κοινωνία μας γίνεται ολοένα και πιο...
- 5. Στη Θράκη ζει μουσουλμανική...
- 6. Το να πιστεύει κάποιος ξένος ότι όλοι οι Έλληνες είναι μελαχρινοί, έχουν μουστάκι και είναι τεμπέληδες, είναι ένα...

- 1. Ρατσιστής
- 2. Φεμινισμός
- 3. Ανοχή
- 4. Πολυπολιτισμική
- 5. Μειονότητα
- 6. Στερεότυπο